

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA POWIATU MIŃSKIEGO
NA LATA 2010-2014**

ZA OKRES
od 24 CZERWCA 2010 R.
do 23 CZERWCA 2014 R.

Opracowanie:
Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim
Wydział Oświaty i Promocji
05-300 Mińsk Mazowiecki, ul. Kościuszki 3
tel.: 025/ 759-87-08; e-mail: promocja@powiatminski.pl

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętego uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

I. Wstęp

"Program opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010 - 2014", został przyjęty w dniu 27 czerwca 2010 r. na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Określił on kierunki działań i zadania do realizacji w zakresie opieki nad zabytkami na terenie powiatu mińskiego w latach 2010-2014.

Priorytetowym celem Programu opieki nad zabytkami w powiecie mińskim jest utrwalanie dziedzictwa kulturowego w celu budowania tożsamości regionalnej, rozwoju gospodarczego oraz promocji turystycznej powiatu mińskiego.

Działania podejmowane w ramach wymienionych niżej celów służą zarówno bezpośredniej poprawie stanu zabytków, położonych na terenie powiatu mińskiego (dotyczy to remontu obiektów, których właścicielem jest Powiat Miński), jak i pośrednio wzmocnieniu potencjału gospodarczego otoczenia zabytków (stymulowanie ruchu turystycznego poprzez działania promocyjne), co powinno przełożyć się na korzyści ekonomiczne, pozwalające ich właścicielom zadbać o należyty stan tych obiektów.

W związku z tym, że w latach 2010-2014 program realizowano na terenie powiatu po raz pierwszy, szczególnie istotne były w nim działania związane z utworzeniem bazy ewidencyjnej oraz udokumentowaniem obiektów, jak również rozpoznaniem stanu funkcjonowania gminnych ewidencji zabytków. Wyniki tych działań były podstawą do ustalenia zakresu potrzeb i stworzenia projektu programu opieki nad zabytkami na lata 2014-2018.

II. Realizacja zadań zawartych w „Programie...”

W okresie od 24 czerwca 2010 r. do 23 czerwca 2014 r. w ramach celów i zadań wymienionych w programie zrealizowano następujące działania:

1. Zachowanie materialnej spuścizny historycznej powiatu

1) **działania na rzecz zabezpieczenia stanu zabytków, których właścicielem jest Powiat Miński:**

- a) prace modernizacyjne w zabytkowym pałacyku Domu Pomocy Społecznej w Kątach – tworzenie zaplecza rehabilitacyjno – terapeutycznego, administracyjnego i obsługowego - realizacja II etapu zadania

Etap II ww. zadania realizowany był w 2010 roku w zabytkowej części DPS, wpisanej do rejestru zabytków decyzją nr A-419 z dnia 14 kwietnia 1993 r. W wyniku realizacji obu etapów zadania (etap I zakończył się w 2009 r.) powstało pięć sal terapii, w tym nowoczesny gabinet rehabilitacji, łazienki w pełni przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym do wykonywania zabiegów hydromasażu, nowoczesna

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętego uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

---

szatnia, pralnia oraz pomieszczenia biurowe, a także przestronne ciągi komunikacyjne. Na realizację inwestycji Powiat Miński uzyskał dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Priorytetu VII Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego Działanie 7.3 Infrastruktura służąca pomocy społecznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013.

b) wymiana pokrycia dachowego wraz z remontem więźby dachowej oraz remont i wykonanie elewacji **zabytkowego budynku dawnego szpitala z 1809 roku**, wchodzącego w skład Domu Pomocy Społecznej im. św. Józefa w Mieni. Inwestycja została zrealizowana w 2013 r.

2) **umieszczanie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znaków informujących o tym, że zabytek podlega ochronie:**

W okresie objętym sprawozdawczością oznakowano 15 obiektów zabytkowych z terenu powiatu mińskiego. W związku z faktem, że część właścicieli zabytków nie dokonała oznakowania, w następnej edycji programu na lata 2014-2018, proponuje się zorganizowanie akcji uświadamiającej im potrzebę umieszczania znaku ochronnego na obiektach zabytkowych.

3) **Udzielanie wsparcia finansowego właścicielom zabytków na podstawie uchwały Rady Powiatu Mińskiego w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.**

W latach 2012-2014 udzielono 4 dotacji na łączną kwotę 80.000 zł. Prace wykonane za środki pochodzące z dotacji, objęły:

- a) wykonanie witraża z przedstawieniem Ostatniej Wieczerzy w zabytkowym budynku kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Mińsku Mazowieckim,
- b) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku: 4 rzeźb polichromowanych z XVIII w. (św. Florian, Ecclesia, Synagoga i alegoryczna postać kobieca o nieznanym imieniu) oraz feretronu z XVIII w. (dwa obrazy olejne na desce: „Matka Boska z Dzieciątkiem” i „Matka Boska ze św. Stanisławem Kostką trzymającym Dzieciątko”) w kościele p.w. św. Stanisława Kostki w Okuniewie,

W trakcie realizacji są prace, polegające na:

- a) renowacji obrazu olejnego „św. Trójca” z 1691 r. wraz z krosnem i ramą w w kościele p.w. św. Stanisława Kostki w Okuniewie,
- b) osuszeniu fundamentów wraz z wykonaniem izolacji zabytkowego budynku plebanii przy kościele w Stanisławowie.

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętego uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

2. Określanie i utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców

1) uzupełnienie dokumentacji dotyczącej zabytków, w tym fotograficznej do potrzeb publikacji, prowadzenia bazy obiektów na stronie internetowej itp.:

Zadanie realizowane na bieżąco. W 2012 r. w ramach projektu „E-usługi” utworzony został portal internetowy powiatu mińskiego. Jedną z pięciu stron internetowych wchodzących w skład tego portalu, zawiera szczegółową informację na temat obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz wszystkich obiektów wpisanych do gminnych ewidencji zabytków (objętych ochroną w dokumentach miejscowych, jak np. plany zagospodarowania przestrzennego). Zakres informacji obejmuje m.in. bazę danych o obiektach, dokumentację filmową, a także zdjęcia panoramiczne zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych z lotu ptaka. Drugą ze stron portalu, zawierającą propozycje wirtualnych spacerów oraz wizualizacje 3D najważniejszych obiektów z terenu powiatu, wspomaga działania edukacyjno-promocyjne, wynikające z zapisów niniejszego programu.

2) ustanawianie społecznych opiekunów zabytków:

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wniosek o powołanie społecznego opiekuna zabytków wraz z uzasadnieniem składa wojewódzki konserwator zabytków do starosty właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydata. W okresie objętym sprawozdawczością został powołany 1 społeczny opiekun zabytków.

3) publikacja materiałów dotyczących zabytków i ich ochrony:

Finansowanie lub dofinansowywanie publikacji materiałów o charakterze naukowym, popularno-naukowym lub dydaktycznym, związanym z popularyzowaniem wiedzy o obiektach zabytkowych odbywa się głównie w ramach otwartych konkursów ofert. Drugą grupą materiałów w tym zakresie są publikacje własne o charakterze promocyjnym, przygotowywane do druku przez Wydział Oświaty i Promocji. W okresie objętym sprawozdawczością podjęto w tym zakresie następujące działania:

- a) dofinansowanie publikacji Gminnej Biblioteki Publicznej w Cegłowie pt. „Cegłów – Mrozy. Wydarzenia i ludzie” – artykuły dot. m.in. kościoła pw. św. Jana Chrzciciela w Cegłowie, tryptyku ceglowskiego, sierocińca w Cegłowie, kościołów w Kuflewie i Mrozach,
- b) dofinansowanie druku publikacji PTKK „Ziemia Andriollego” zawierającej artykuły na temat miejsc związanych z M.E.Andriollem (ruiny dworku w Mińsku Mazowieckim, ołtarz w Kaluszyńcu, obrazy w kościele parafialnym w Karczewie oraz drewniane domy w Otwocku i Mińsku Mazowieckim, pobudowane w stylu świdermajer),
- c) dofinansowanie druku publikacji PTKK Oddział w Mińsku Mazowieckim „Szlaki turystyczne powiatu mińskiego” – ulotka opisująca szlaki: niebieski na terenie gmin Cegłów, Mrozy, Kaluszyńcu, Halinów; zielony na terenie gminy Cegłów i Siennica, jak również szlak spacerowy na terenie gminy Mrozy i ścieżkę rowerową w nadleśnictwie Mienia,

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętego uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

- d) dofinansowanie druku publikacji PTTK Oddział w Mińsku Mazowieckim „Ziemia Mińska, jakiej nie znacie” – zbioru wystąpień konkursowych w ramach XV Jubileuszowego Konkursu Krasomówczego, teksty dotyczą m.in. dworów i dworców na terenie gminy Dębe Wielkie, obiektów zabytkowych na terenie miasta Mińsk Mazowiecki oraz pałacu i zespołu dworsko-folwarcznego w Sinołęce, gm. Kałuszyn,
- e) dofinansowanie wydania mapy turystyczno – krajoznawczej powiatu mińskiego, opracowanej przez PTTK Oddział w Mińsku Mazowieckim. Mapa zawiera opisy obiektów w poszczególnych gminach Powiatu oraz bazę danych pozwalających na zaplanowanie wycieczki szlakiem wybranych zabytków. Poza oznakowanymi szlakami turystycznymi opisuje szlaki projektowane (nieoznakowane) na terenach gmin Latowicz, Siennica, Dobre i Stanisławów (dwie nowe trasy),
- f) dofinansowanie wydania „Rocznika Mińsko-Mazowieckiego” – zeszytów nr 18, 19 i 20 z 2010, 2011 i 2012 r. (m.in. artykuły dot. mułmańskiego cmentarza wojskowego pod Kałuszynem, grobu nieznanego żołnierza w Pustelniku, miejsc pamięci narodowej związanych z historią oddziału powstańczego G. Wojdygi, dworu w Pogorzeli, dwóch kościołów w Siennicy, ekspozycji w Muzeum Ziemi Mińskiej, najstarszych śladów osadnictwa na terenie powiatu – stanowisk archeologicznych w Grodzisku, Starogrodzie i Kozłowie objętych kartami AZP);
- g) dofinansowanie wydania „Rocznika Kałuszyńskiego” – zeszytów 10 i 11 z 2010 i 2011 r. (m.in. artykuły dotyczące nieistniejących już obiektów związanych z rozwojem chasydyzmu w Kałuszynie oraz miejsc pamięci związanych z historią Narodowych Sił Zbrojnych na terenie gminy Kałuszyn);
- h) wydanie przez Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim (Wydział Oświaty i Promocji) mapy turystycznej Powiatu Mińskiego, zawierającej podstawowe informacje o najważniejszych obiektach zabytkowych z terenu całego powiatu w podziale na gminy i uzupełnionej o informacje dotyczące oznakowanych szlaków turystycznych, dane teleadresowe instytucji kultury, obiektów noclegowych i gospodarstw agroturystycznych;
- i) wydanie przez Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim (Wydział Oświaty i Promocji) broszury „Powiat Miński wita... Agroturystyka”, zawierającej podstawowe informacje o dziedzictwie kulturowym powiatu dla klientów gospodarstw agroturystycznych;
- j) wydanie przez Starostwo Powiatowe w Mińsku Mazowieckim (Wydział Oświaty i Promocji) folderu promocyjnego, poświęconego m.in. prezentacji dziedzictwa kulturowego oraz atrakcji turystycznych powiatu mińskiego,

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętego uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

---

4) Organizacja konkursów, wystaw i prezentacji dla uczniów szkół z terenu powiatu mińskiego, w tym w ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych

- a) W 2010 r. dofinansowano projekt Stowarzyszenia „Koniczynka” w Mińsku Mazowieckim - cykl rajdów krajoznawczych pn. „Walory turystyczne dziedzictwa kulturowego powiatu mińskiego”, w ramach których odbył się m.in. rajd „Szlakiem dworów nad Świdrem” oraz rajd „Szlakiem młynów nad Piaseczną”. Do czerwca 2011 r. w Starostwie Powiatowym można było oglądać wystawę prezentującą fotografie artystyczne obiektów zabytkowych (prace uczniów),
- b) W 2012 r., 2013 r. i 2014 r. dofinansowanie otrzymał projekt Stowarzyszenia „Koniczynka” na organizację Integracyjnych konkursów plastycznych, recytatorskich oraz gawędy z cyklu: „O czym szumią mazowieckie wierzby? Moja okolica – moja ojczyzna. Perły przeszłości Ziemi Mińskiej w poezji i twórczości plastycznej dzieci i młodzieży”,
- c) W 2014 r. dofinansowano projekt stowarzyszenia „Jesteśmy Razem” w Kałuszynie na realizację zadania publicznego pn. „Plener malarski – Miasto i gmina Kałuszyn w oczach mieszkańców powiatu mińskiego”.

5) Zorganizowanie panelu poświęconego problematyce ochrony zabytków na terenie powiatu mińskiego podczas Powiatowego Forum Kultury w 2011 r.

Tematyka poszczególnych wykładów i prelekcji podczas III Powiatowego Forum Kultury, które odbyło się w 14 listopada 2011 r. zogniskowana była wokół zagadnień związanych z ochroną obiektów zabytkowych oraz promocją dziedzictwa kulturowego. Odbyła się m.in. prezentacja działań mających na celu zachowanie substancji zabytków, przygotowana przez Pana Stanisława Fiedorczyka – Kierownika siedleckiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie oraz specjalistę ds. architektury Pana Mirosława Starczewskiego – omówione zostały prace modernizacyjne lub adaptacyjne prowadzone w takich obiektach jak: pałac w Bożej Woli, kościół mariawicki w Cegłowie, zespół dworski w Gołębiówce, drewniany kościół wraz z dzwonnica w Jeruzalu, willa dr Huberta w Mińsku Mazowieckim, pałacyk w Kątach, pałac Dernałowiczów w Mińsku Mazowieckim, dwór w Starej Niedziałce, dwór w Olesinie wraz z kapliczką, dworek i pałac w Sinołęce, dwór w Żakowie, dawny zajazd w Stanisławowie, jak również renowacja zabytkowego układu urbanistycznego Kałuszyna czy też restauracja zabytkowych nagrobków na cmentarzu w Dobrem.

3. Promocja dziedzictwa kulturowego Powiatu Mińskiego

1) Udział w wydarzeniach zewnętrznych i dystrybucja publikacji na temat obiektów zabytkowych z terenu powiatu mińskiego.

- a) zorganizowanie corocznych stoisk promocyjnych, których zakres treści związany był z promowaniem zabytków podczas corocznych dożynek powiatowych w latach 2010-2013, jak również podczas festynu „Sójka Mazowiecka” w Cegłowie w 2011 roku, gdzie odwiedził je m.in. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki, a liczba uczestników Festynu wyniosła ok. 10 tys. osób,

Sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami dla powiatu mińskiego na lata 2010-2014
przyjętą uchwałą Nr XXXIII/294/10 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 23 czerwca 2010 r.

- b) Festyn Turystyczny w Siennicy w czerwcu 2011 r. - dystrybucja ulotek promujących zabytki na szlakach turystycznych powiatu mińskiego,
- c) wsparcie kampanii promocyjnej obchodów „Rok 2011 – Rokiem Andriollego na Mazowszu”. Obchody objęte były patronatem Starosty Mińskiego. Wydział Oświaty i Promocji Starostwa Powiatowego w Mińsku Mazowieckim wziął udział w uroczystym podsumowaniu Roku Andriollego, organizując stoisko promocyjne Powiatu Mińskiego. Elementem tego wydarzenia była wystawa fotografii prezentujących obrazy oraz ikony, które artysta namalował podczas pobytu na zesłaniu. Są one obecnie przechowywane w Muzeum im. Wiktora i Apolinarego Wasniecowych w rosyjskiej Wiatce, a dokumentację fotograficzną sporządził i przywiózł do Polski Pan Robert Lewandowski z Fundacji Andriollego

III. Informacje dodatkowe

Dnia 5 czerwca 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (ustawa z dnia 18 marca 2010r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw). Nowelizacja ta miała na celu m.in. dostosowanie przepisów prawa polskiego do przepisów Unii Europejskiej w tym zakresie. Zmiany dotyczą kilku grup zagadnień zawartych w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nowelizacja nie nakłada nowych obowiązków na samorządy szczebla powiatowego. Dla samorządów szczebla gminnego, najistotniejszą zmianą jest rozszerzenie katalogu form ochrony zabytków, określonego w art. 7 ust. 4 ustawy, o ustalenia ochrony zawarte w takich dokumentach jak: decyzja o ustaleniu inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Ponadto, do art. 19 ustawy dodany został ust.1a wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach, o których wyżej mowa. Są to zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków i ich otoczenie oraz inne zabytki nieruchomości znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków. Prowadzi to do zmiany charakteru prawnego gminnej ewidencji zabytków, traktowanej dotychczas wyłącznie jako materiał informacyjno-dokumentacyjny. W związku z powyższym zmiany dotyczą także przepisów dotyczących ewidencji zabytków. Do 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy przedłużony został termin na założenie krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. W odniesieniu do wskazanych wyżej zabytków do czasu założenia gminnej ewidencji zabytków, decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Natomiast decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzje o ustaleniu lokalizacji kolejowej oraz decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska publicznego wydaje się po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

IV. Zakończenie

Rejestr zabytków jest zbiorem otwartym i podlega nieustannym zmianom. W okresie od momentu podjęcia uchwały o przyjęciu programu opieki nad zabytkami do rejestru zostały wpisane 2 nowe obiekty – budynek mieszkalny z 1906 r. w Sulejówku oraz zespół budynków Sanatorium Przeciwgruźliczego w Rudce (leżalnie z lat 1902-1908, piwnice z 1927 r. budynek lodowni z lat 1912-1913, kotłownia z kominem z lat 1906-1908 oraz ujęcie wody z lat 1906-1908).

WICESTAROSTA

Krzysztof Piłchowski